

Verslag

Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Datum: 6 november 2020

Plaats: Teams

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD Restauratiekwaliteit	
Walter de Koning	Secretaris CCvD Restauratiekwaliteit	ERM
Natasha Herman	RN, ARA, VRN – uitvoerende restauratoren	Redbone Bindery
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Jacqueline van Dam	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie - VAWR	Van Hoogevest
Berrie Endevoets	Platform Gespecialiseerde aannemers	OrlyEndevoets
Miranda Maring (ged)	Certificerende instellingen	Hobeon
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Afwezig		
Kasper Burgy	Vakgroep Restauratie	Burgy Bouwbedrijf
Isja Finaly	Federatie Instandhouding Monumenten - FIM	Vereniging HdK
Marc van Roosmalen	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid – RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Gast:	Agendapunt	
Felix Kusters	5	ERM
Bastiaan van de Kraats	3	1 meter 98

1. Opening, vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Verslag en actielijst bijeenkomst 25 september 2020

Redactioneel:

Besluit: het verslag wordt met een wijziging (verwerkt in de definitieve versie) vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

- Bij volgende vergadering inzicht geven in beoogd resultaat van het project Schouwen. **Actie De Koning**
- De stand van zaken m.b.t. de herzieningen van de URL-en voor daken (4004, 4010, 4011, 4014): de eindversie ligt voor bij de mensen die de wetgevingstoets doen. Publicatie definitieve versie naar verwachting in november of begin december.
- Joop Heijdra is bezig met de review van de documenten over moleninspecties die vorige vergadering zijn vastgesteld (bijlagen 8 en 9 bij URL 2005). **Actie Heijdra**

Actielijst: doorgenomen. De aanvullingen zijn verwerkt in de nieuwe versie.

Naar aanleiding van de actielijst:

- Overleg met de Vakgroep Restauratie over het certificeren op deelaspecten van URL 4007 heeft plaatsgevonden. Conclusie is dat probleem zich bij alle onderwerpen

voordoet. Het is daarom gewenst is om in BRL 3000 een algemeen geldende oplossing te formuleren voor het uitvoeren van werk door hoofdaannemers zonder voor ieder aspect een deelcertificaat te verlangen. In 2021 wordt een update van BRL 3000 voorzien waarin dit aspect en andere zaken (zoals Wkb en nieuwe versie Restauratieladder) zijn opgenomen. **Actie De Koning**

3. Vaststellen wijziging regeling restauratie-architecten

Op 4 september 2020 heeft het CCvD het ontwerp van BRL 1000 en URL 1001 vastgesteld en vrijgegeven voor een openbare reactieronde. De ontvangen reacties zijn door de begeleidingscommissie besproken en verwerkt in reactietabellen (voor URL 1001 nog niet compleet). Op basis hiervan is er tevens een nieuwe versie van de BRL en URL opgesteld.

In deze versie van BRL 1000 zijn tevens wijzigingen die voortvloeien uit de verbeterronde voor BRL-en verwerkt, met name par 5.2 van de BRL. In het geval van de BRL 1000 betekent dat een verlenging van de auditcyclus van 3 jaar naar 4 jaar. Hierdoor kan de auditcyclus voor URL 1001 en URL 2011 gelijktijdig uitgevoerd worden en kan de verbijzondering voor goed presterende bedrijven in bijlage 5 vervallen.

Bastiaan van de Kraats licht de wijzigingen in URL 1001 toe. Besproken wordt dat:

- Een kritische externe reactie op de URL is ontvangen. De tekstuele uitwerking van die kritiek in de URL is grotendeels verwerkt.
- Een deel van de opmerkingen over het begrippenkader niet op dit moment verwerkt kan worden, omdat het opmerkingen betreft op begrippen die tot de standaard behoren en in elke URL voorkomen. Zij worden bewaard t.b.v. latere evaluatie.
- Aan de URL wordt een bijlage vergunningen etc. toegevoegd.
- De tekst van voetnoot 1 wordt aangepast
- De tekst van bijlage 1 wordt aangepast, wat tegelijk in URL 2001 moet gebeuren (die tekst wordt in december 2020 voorgelegd).
- De opmerking over de gewenste rol van de architect bij de uitvoering wordt op zich onderschreven, maar de URL is niet de plaats om deze wens te realiseren.

Walter de Koning licht de wijzigingen in BRL 1000 toe. Vervolgens komt aan de orde:

- De VAWR heeft vragen bij de wijziging van de auditcyclus. Het komt onverwacht en de impact is niet duidelijk. De Koning licht toe dat de wijzigingen worden voorgesteld omdat de auditcyclus voor de GEAR en de EMA (URL 2001) niet op elkaar aansluiten. De kostenverhoging wordt geschat op ca 10%. Op basis van deze toelichting gaat de VAWR akkoord met de wijzigingen in de BRL.
- Miranda Maring wijst er op dat in de BRL genoemde tijd een minimum is en alleen de contacttijd betreft; de tijdbesteding vanuit de CI aan een certificering is hoger (zie ook agendapunt 6).

Besluit:

- URL 1001 versie 1.0 en BRL 1000 versie 2.0 worden vastgesteld met in achtneming van bovenstaande opmerkingen.
- Overgangsbeleid: de nieuwe versies zijn te gebruiken vanaf 1-12-2020; de oude versie van BRL 1000 GEAR vervalt 31-12-2021.

4. Afstemmen regeling molenmaker (BRL 3500) en regeling erkend restauratie bouwbedrijf (BRL 3000 ERB)

In de agendanotitie wordt beter gedefinieerd wat de relatie is tussen het werk door de erkende molenmaker en het erkend restauratie bouwbedrijf. Aanleiding is een klacht van de Vereniging

van Molenmakers (VVM) bij ERM over werkzaamheden aan een molen door een gecertificeerde hoofdaannemer. De inhoud van de klacht is besproken met de CI, VVM en Vakgroep Restauratie. Ook zijn de molenadviseurs geraadpleegd.

De basis voor het onderscheid in werkgebied ligt in:

- Het onderscheid staand werk en gaand werk. Gaand werk wordt in alle gevallen uitgevoerd door een molenmaker.
- Bij staand werk: de vraag of er sprake is van werkzaamheden waarbij de stabiliteit of constructieve veiligheid in het geding zijn. Als dat het geval is betrokkenheid van een molenmaker een vereiste.

De precisering leidt tot wijziging van BRL 3500, BRL 3000, URL 3001 en URL 4003.

In BRL 3000, URL 3001 Historische Houtconstructies en URL 4003 Historisch Metselwerk wordt tevens de nieuwe tekst van de restauratieladder verwerkt. Dat gebeurt op dit moment niet in BRL 3500 omdat de restauratieladder hier nog niet is opgenomen. De discussie over een meer omvattende wijziging van BRL 3500 is gepland voor 2021. In URL 4003 wordt tevens een verwijzing naar MDCS opgenomen (project Wetenschap en praktijk). De wijzigingen hebben geen consequenties voor de certificering en kunnen dus direct in werking treden; de oude versie vervalt 1 januari 2021.

Er is een aanvullende reactie van de NVVM is ontvangen m.b.t. de voorgestelde tekst voor URL 4003 over staand werk. Het betreft de situatie dat er sprake is van werkzaamheden waarbij de stabiliteit of constructieve veiligheid in het geding zijn. Als dat het geval is, is betrokkenheid van een molenmaker een vereiste, stelt de tekst. De vraag is echter: wie bepaalt of de stabiliteit en constructieve veiligheid in het geding is? En gebeurt dat op tijd? Besproken wordt dat het op dit moment lastig is om goede criteria m.b.t. stabiliteit en constructieve veiligheid te stellen. Op dit punt is aanvulling van de tekst nodig, dit kan eventueel ook in twee stappen (dus na eerst ervaring te hebben opgedaan). Dit zal met de NVVM en andere betrokkenen worden overlegd. **Actie Walter de Koning**

Blz. 1 : De definitie van gaand werk wordt besproken. De krachtbron (wind of water) is bepalend voor het onderscheid staand – gaand werk. Daarvan uitgaande wordt bij watermolens de definitie ingekort tot: ‘alles wat door het water bewogen wordt’. De wijze van afvoer van water hoort niet in de definitie.

Bij streepje 3 moet worden toegevoegd dat het de definitie van het gaande werk bij windmolens betreft.

Blz. 2: de passage m.b.t. BRL 3000 wordt redactioneel aangepast

Voorstel:

- wijzigen BRL 3500, BRL 3000 en URL 3001 conform voorstel
- wijzigen URL 4003 verder bespreken met betrokkenen; definitieve versie wordt aan het CCvD per mail voorgelegd
- overgangsbeleid: oude versie van de documenten vervalt per 1 januari 2021

5. Aanvullen URL 2005 Gebouwinspecties (Energieprestatie)

Op 15 november 2019 heeft het CCvD het ontwerp van een aanvulling van URL 2005 vastgesteld en vrijgegeven voor een openbare reactieronde. Het betreft de mogelijkheid om in combinatie met een bouwkundige inspectie tevens gegevens over de energieprestatie te verzamelen en op basis daarvan oplossingsrichtingen te signaleren voor verbetering (verduurzaming).

In samenwerking met RCE en MonumentenwachtNL is een pilot uitgevoerd waarbij vier monumentenwachten (NH, ZH, NB, NO-NL) een inspectie op een woonhuis uitvoerden volgens de voorgestelde systematiek en de werkwijze evalueerden. De resultaten zijn besproken

tijdens een kennisbijeenkomst op 30 september 2020 met ruim 40 deelnemers vanuit de Monumentenwacht. Er zijn geen andere externe reacties uit de openbare reactieronde. Verder heeft overleg plaatsgevonden met NRF, adviesbureau De Groene Grachten en enkele Monumentenwachten over de relatie tussen URL 2005 en een op korte termijn uit te brengen 'zelfscan' voor particulieren.

De teksten in de URL en in Bijlage 7 zijn op basis van de pilots, webinar, wetgevingstoets en het aanvullend overleg op enkele punten gewijzigd:

- De belangrijkste wijziging betreft een betere duiding van het eindresultaat van een gecombineerde inspectie. Alleen het opnemen van parameters werd onvoldoende gevonden, anderzijds is er ook geen sprake van verduurzamingsadvies zoals in URL 2001 bedoeld is. De oplossing is gevonden in het begrip 'Signaleren van oplossingsrichtingen'. Dit geeft de status van het werk van de Mw op adequate weer (zie laatste categorie in Bijlage 7)
- Bijlage 7: meer vrijheidsgraden in het aangeven van gegevens (o.a. meer bouwdelen) en diverse preciseringen in omschrijvingen
- Vormgeving Bijlage 7 als zelfstandige tool.

Overige wijzigingen betreffen de wijziging van de restauratieladder en het aanvullen van de URL met de (nog in definitieve versie vast te stellen) bijlagen 8 en 9 over moleninspecties zodat later de bijlagen 8 en 9 alleen nog maar toegevoegd hoeven te worden.

De omvang van de URL met 'bibliotheek' aan gebrekenlijsten en herstelmaatregelen in diverse vormen maakt het nodig om de URL niet alleen in pdf maar ook op andere wijze beschikbaar te stellen. Er wordt aan gewerkt om de bijlagen in Excel beschikbaar te stellen zodat ze in te lezen zijn in inspectiesoftware.

Omdat het uitsluitend gaat om aanvullingen op de URL kan de wijziging per 1 januari 2021 in werking treden en kan de huidige versie op dezelfde datum vervallen.

Felix Kusters licht Bijlage 7 Checklist toe, Walter de Koning de wijziging van de URL. Doelstelling van Bijlage 7 Checklist is om Monumentenwachten en andere gebruikers van de URL in staat te stellen om – in combinatie met een bouwkundige inspectie – op eenvoudige wijze een monument-eigenaar voor te lichten over oplossingsrichtingen voor verduurzaming. Om verwarring met andere activiteiten te vermijden wordt dit niet inspecteren of adviseren genoemd, maar het 'signaleren van oplossingsrichtingen'. Opgemerkt wordt dat Bijlage 7 geen eigen leven, los van de URL moet gaan leiden; dan zouden verkeerde indrukken kunnen ontstaan.

Het CCvD geeft aan:

- Blz. 5 redactioneel aanpassen
- Blz. 19: de term quick scan wordt ook in ander verband gebruikt dan hier bedoeld (bv in URL 2001 bij niveau 1 van het verduurzamingsadvies) . Gezien de toegevoegde tekst tussen haakjes achter quick scan is in dit geval voldoende duidelijk wat bedoeld wordt.
- Blz. 34 Hoofdstuk 6: Tekst "van interieur: binnenwanden, vloeren; de waarden daarvan als onderdeel van de thermische schil;" wijzigen in "van vloeren en binnenwanden die deel uitmaken van de thermische schil; de waarden daarvan als onderdeel van de thermische schil;"
- Tekst "De inspecteur kan in het formulier zoals weergegeven in bijlage 7 ook inzicht geven in de monumentale waarden, of aangeven waar aanvullend bouw- en/of cultuurhistorisch onderzoek noodzakelijk is." vervangen door "De inspecteur kan in het formulier zoals weergegeven in bijlage 7 ook inzicht geven in de monumentale waarden. Deze worden overgenomen uit een reeds uitgevoerd bouwhistorisch onderzoek of indicatief aangegeven door de inspecteur, indien nog geen bouwhistorisch onderzoek is uitgevoerd. Waar nodig wordt aangegeven waar aanvullend bouw- en/of cultuurhistorisch onderzoek noodzakelijk is."

Rients Anne Slotema geeft ook diverse andere opmerking per mail door. **Actie Slotema**
Besluit:

- De nieuwe versie van URL 2005 en Bijlage 7 Energieprestatie (versie 1.1) wordt vastgesteld met inachtneming van de besproken wijzigingen
- Overgangsbeleid: versie 1.0 van URL 2005 vervalt per 1 januari 2021

6. Inventarisatie auditinspanningen & verbeterende BRL-en

Het CCvD heeft verzocht om inzicht in de auditinspanningen zoals die voorgeschreven zijn in de BRL-en van ERM. Aanleiding hiervoor zijn de vragen van met name certificaathouders en overheden over de kosten van de certificering. In de agendanotitie (opgesteld door het ERM-bureau, in dit stadium zonder input van CI's en branches) zijn de volgende denkstappen aangehouden:

- *Stap 1 Analyse BRL-teksten m.b.t. auditinspanning*
De eerste stap betreft de vergelijkbaarheid van teksten in schema's (combinatie van een BRL met tenminste één URL). Welke inhoudelijke verbeteringen kunnen in vervolg op stap 1 doorgevoerd worden?
- *Stap 2 Analyse door CI's bestede tijd*
De tweede stap betreft het vergelijken van de in de BRL genoemde tijd met de tijdsbesteding zoals die blijkt uit offertes of andere gegevens van de CI's.
- *Stap 3 Mogelijkheden tot aanpassing van audit-inspanningen*
Voortbouwend op het resultaat van stap 1 en 2: welke mogelijkheden (vrijheidsgraden) zijn er om audit-inspanningen te wijzigen? Het gaat hierbij zowel om het aantal audits als om de tijdsbesteding per audit.
- *Stap 4 waarde van en waardering voor het certificaat*
Wat zijn – naast kosten – de opbrengsten van een certificaat?

Tijdens de bespreking komt het volgende aan de orde:

- Berrie Endevoets geeft desgevraagd aan dat zijn ervaringen met ERM-certificering goed zijn. Hij zal echter aanvullende informatie bij zijn achterban ophalen. **Actie Berrie Endevoets** Ook Jacqueline van Dam geeft aan dat de ervaringen positief zijn. De nieuwe versie van de BRL 1000 brengt wel een jaarlijkse audit, dus zal wat extra voorbereidingstijd gaan vergen. Natasha Herman geeft (in reactie op de grafiek bij stap 4) aan dat belangrijk is, hoeveel je terug ziet van je inspanning om een certificaat te halen. Mensen zien dat nu nog te weinig. Jacqueline van Dam onderschrijft dat; de naamsbekendheid / zichtbaarheid van ERM-certificering is voor verbetering vatbaar. De VAWR gaat – nu de URL 1001 is vastgesteld – ook zelf meer aan promotie doen.
- N.a.v. van stap 2 wordt besproken dat het gezien de aard van de sector niet voor de hand ligt om te accrediteren. Tevens dat de BRL-en verbetering / aanvulling behoeven.
- Er is gezien de uitgangspunten van de accreditatienormen geen basis voor verdere verlaging van audit-inspanning.. Natasha Herman merkt op dat nu een vergelijking met de accreditatienorm is gemaakt. Het is echter relevanter om de vergelijking te maken met de ambitie.
- N.a.v. stap 2 wordt tevens besproken dat er geen bezwaren zijn tegen het wijzigen van de auditcyclus van een driejarige cyclus in een vierjarige cyclus. Het effect van enerzijds de verbeteringen (met meer expliciete eisen aan de inhoud en omvang van de audits) en anderzijds een verlengde cyclus is vermoedelijk (financieel gezien) licht positief.
- Michiel van Hunen vraagt of het verschil in kosten tussen bouw en monumentenzorg in beeld gebracht kan worden. Dat zou kunnen voor de gevallen dat er een voor beide sectoren een regeling ligt. Dat is bijvoorbeeld bij hellende daken geval.
- Een inschatting van het percentage over de branche is lastig te maken omdat de branche moeilijk af te bakenen is.

- Hoe kan de ERM-certificering vergeleken worden met de K+K-regeling? De K+K-regeling in Gelderland is aanzienlijk goedkoper, hetgeen mede wordt veroorzaakt doordat de provincie een deel van de kosten voor haar rekening neemt. Dat is bij de SCR-regeling in Noord-Nederland niet het geval, daar draagt het te auditen bedrijf zelf de kosten van de audit.

Besluit:

- Notitie bespreken met de branches en met CI's; vervolgdiscussie en besluitvorming in volgende CCvD-vergadering (maart 2021). Verbeteringen als bedoeld in Stap 1 voorbereiden. Vermijd kostenverhogingen daarbij **Actie De Koning**

7. Mededelingen / informatie-uitwisseling

De wijziging van URL 2001 / bijlage 2 en de bijlage 8 en 9 van URL 2005 Moleninspecties zijn gepubliceerd voor de openbare reactieronde. Voorgesteld wordt om besluitvorming in december per mail te doen (om te lange doorlooptijd te vermijden).

Besluit: het CCvD stemt in met besluitvorming over URL 2001 / bijlage 2 resp. URL 2005 / bijlagen 8 en 9 per mail. **Actie De Koning**

Rob van Hees koppelt terug over de besprekingen binnen het ERM-bestuur. Uit de samenwerkingsafpraak met KOMO vloeit onder meer een extra adviserend lid voort – namens KOMO. Dit besluit zal op 1 december op de bestuursagenda staan. Het ERM-bestuur heeft een toekomstvisie (position paper) voor de periode 2022 – 2026 opgesteld en aan OCW gestuurd. OCW is gevraagd om vervolgoverleg en om vervolffinanciering van de ERM-activiteiten. Het position paper zal worden toegestuurd aan de CCvD-leden. **Actie Walter de Koning**

Het Platform Monumententoezicht heeft vergaderd op 28-10 over Wkb, vergunningvrij en monumentenzorg. Geconstateerd kan worden dat er best veel implicaties van Wkb en Omgevingswet op het gemeentelijk monumententoezicht zijn. Het wordt inhoudelijk niet eenvoudiger. Verder is expliciet naar voren gekomen dat er bij het bouwproces meer nadruk komt te liggen op het vooroverleg en het toezicht op de uitvoering, maar dat er door de toename van 'vergunningvrij' te weinig financieringsmogelijkheden (in de vorm van leges) voor de gemeentelijke inspanningen overblijven. Rients Anne Slotema geeft aan dat deze constatering door de FGM actief wordt opgepakt.

Er is een nieuwe brochure Restauratiebestek; de website www.Restauratiebestek is in ontwikkeling

8. Rondvraag

Rients Anne Slotema merkt n.a.v. het webinar Platform Monumententoezicht nog op dat het 'toelaten' van deelnemers beter uitgezet kan worden. Dat zal voortaan gebeuren.